

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2242-5900 ต่อ 5741

เรื่อง การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐสภา
ผู้เรียบเรียง นายอานันท์ เกียรติสารพิภพ นิติกรเชี่ยวชาญ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ ตุลาคม 2568

งบประมาณรายจ่ายประจำปี หมายถึง แผนเกี่ยวกับการใช้จ่ายของรัฐบาลเพื่อจะจัดหารายรับให้เพียงพอกับการใช้จ่ายในรอบระยะเวลาหนึ่ง โดยปกติมีระยะเวลา 1 ปี ซึ่งจะเริ่มต้นในวันที่ 1 ตุลาคมของทุกปีไปจนถึงวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป สำนักงบประมาณจะจัดทำงบประมาณและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบและตราเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเพื่อใช้บังคับต่อไป ทั้งนี้ มาตรา 143 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 105 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินี้มาถึงวุฒิสภา ซึ่งงบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศถือเป็นเครื่องมือสำคัญทางการเงินที่รัฐบาลใช้ขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการบริหารราชการแผ่นดิน

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการศึกษา เรื่อง ระบบงบประมาณไทย: สภาพปัญหาและข้อเสนอเพื่อการปฏิรูป ศึกษาโดยคณะกรรมการศึกษาการจัดทำและติดตามการบริหารงบประมาณ สภาผู้แทนราษฎรพบว่า ระบบงบประมาณในปัจจุบันยังมีปัญหาหลายประการที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถผลักดันนโยบายให้เป็นไปตามที่ได้ประกาศไว้ได้ รวมถึงยังเกิดปัญหาเกี่ยวกับความยั่งยืนทางการคลังของประเทศด้วย เนื่องจากระบบงบประมาณในประเทศไทยนั้นเป็นการเสนองบประมาณรายจ่ายเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นพระราชบัญญัติ โดยหลักการพิจารณาจึงอยู่กับการพิจารณารายจ่ายเป็นหลัก โดยเป็นการให้ความสำคัญกับคำถามที่ว่ารัฐบาลจะนำงบประมาณแผ่นดินไปใช้จ่ายในรายการใด แผนงานใดเป็นจำนวนเงินเท่าใด และมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและขนาดการใช้จ่ายเหล่านั้นไปอย่างไรเมื่อเทียบกับงบประมาณในปีที่ผ่านมา ซึ่งจะเป็นการพิจารณางบประมาณภาครัฐจากด้านรายจ่ายเป็นหลัก ดังนั้น รัฐสภาจึงมีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีเท่านั้น ยังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงระบบงบประมาณอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. **งบประมาณรายได้** กล่าวคือ รัฐสภามีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาให้ความเห็นชอบเฉพาะงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงงบประมาณรายได้ ทำให้ไม่สามารถกำกับและตรวจสอบการตั้งประมาณการรายได้ที่สูงเกินความจริงได้ ส่งผลให้เกิดการขยายกรอบวงเงินงบประมาณ

รายจ่ายประจำปีมากเกินไปเกินควร อาทิ การคาดการณ์การเติบโตของเศรษฐกิจที่สูงเกินความจริง ทำให้คาดการณ์ว่าจะทำให้สามารถจัดเก็บรายได้สูงตามไปด้วย

นอกจากนี้ รัฐบาลยังสามารถปรับเปลี่ยนนโยบายการจัดเก็บรายได้ระหว่างปีงบประมาณได้โดยไม่ต้องรายงานหรือขอความเห็นชอบจากรัฐสภา อาทิ การคาดการณ์ประมาณการรายรับจากนโยบายการจัดเก็บภาษีบางประเภท เช่น ภาษีจากการขายหุ้น เป็นต้น ต่อมาภายหลังรัฐบาลกลับไม่มีการจัดเก็บภาษีดังกล่าว ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในประมาณการรายได้และแผนการใช้จ่ายของรัฐ

2. รายจ่ายที่อยู่ในรูปของการสูญเสียรายได้ของรัฐ ปัจจุบันรัฐสภาไม่มีอำนาจในการพิจารณา รายจ่ายที่อยู่ในรูปของการสูญเสียรายได้ของรัฐ เนื่องจากรัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายลดหย่อนภาษีได้ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่ อาทิ การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) อาทิ การให้การยกเว้นลดหย่อนภาษีเงินได้แก่นิติบุคคลที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน โดยที่รัฐบาลไม่ต้องระบุไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

3. รายจ่ายที่รัฐบาลจ่ายเงินคงคลังไปก่อนในระหว่างปีงบประมาณ เนื่องจากตั้งงบประมาณ รายจ่ายไม่เพียงพอ แต่มีความจำเป็นต้องจ่ายเร่งด่วน หลังจากนั้นรัฐบาลจะตั้งงบประมาณรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลังในปีถัดไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการบริหารเศรษฐกิจ เพราะเป็นส่วนที่ไม่สามารถนำมาใช้สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจในปีงบประมาณนั้น

ทั้งนี้ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่รัฐสภาจะมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและให้ความเห็นชอบ ทั้งงบประมาณรายรับและงบประมาณรายจ่าย ซึ่งการพิจารณางบประมาณรูปแบบนี้ ทำให้รัฐบาลต้องใช้ความระมัดระวังมากในการทำงานงบประมาณรายจ่าย เพราะฐานในการทำงานงบประมาณรายจ่าย คือ งบประมาณรายรับที่รัฐบาลจะต้องเก็บให้ได้ตามที่เสนอ ไม่สามารถจะตั้งงบประมาณรายจ่าย “ตามนโยบาย” แล้วมากำหนดตัวเลขรายรับเพื่อรองรับรายจ่ายได้ในภายหลัง

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาการเจ้าหน้าที่และติดตามการบริหารงบประมาณ. (9 มกราคม 2568). รายงานผลการศึกษารื่อง ระบบงบประมาณไทย: สภาพปัญหาและข้อเสนอเพื่อการปฏิรูป. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักกรรมการ 1, กลุ่มงานคณะกรรมการการศึกษาการเจ้าหน้าที่และติดตามการบริหารงบประมาณ.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2553). ประชาธิปไตยทางการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณมาลา, วีระศักดิ์ เครือเทพ, และ ภาวิณี ช่วยประคอง. (2553). สถาบันและกฎหมายการเงินการคลังบทเรียนจากประเทศแคนาดา นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (ธันวาคม 2546). บทวิจารณ์ในหนังสือ เรื่อง ระบบงบประมาณและการจัดการแบบมุ่งผลสำเร็จในภาครัฐ: ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมืองยุคใหม่. สืบค้น 17 กันยายน 2568 จาก <https://kpi-lib.com/multim/Journal%20index/ปีที่1ฉบับที่2/b5803.pdf>
- สมชาย สกฤษรัตน์. (28 มิถุนายน 2554). ตัดงบประมาณ. สืบค้น 18 กันยายน 2568 จาก <https://www.posttoday.com/politics/96749>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (ม.ป.ป.). “พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 (ฉบับปรับปรุงล่าสุด)”. สืบค้น 18 กันยายน 2568 จาก <https://searchlaw.ocs.go.th/council-of-state/#/public/doc/U3QxOGxjNmtiWUFobnlMK1RELy8rdz09>